

*Storytelling w przygotowaniu warsztatu
pracy nauczycieli języków*

Krzysztof Strzemeski
KFA UMK

1

Jest to skrót prezentacji przygotowanej na konferencję Storytelling – możliwości, korzyści i przyjemności sztuki opowiadania w procesie edukacyjnym zorganizowanej przez KPCN w Toruniu w listopadzie 2018.

Caps for Sale

- Był sobie kiedyś wędrowny handlarz, ale nie nosił towarów w torbie, tylko na głowie: najpierw swoją, kraciastą czapkę, kilka szarych, kilka brązowych, niebieskich, a na samej górze czerwone czapki.
- Maszerował ulicami, trzymając się prościutko, aby nie zrzucić czapek i wołał - Czapki sprzedaję, po 50 centów!
- (...)

2

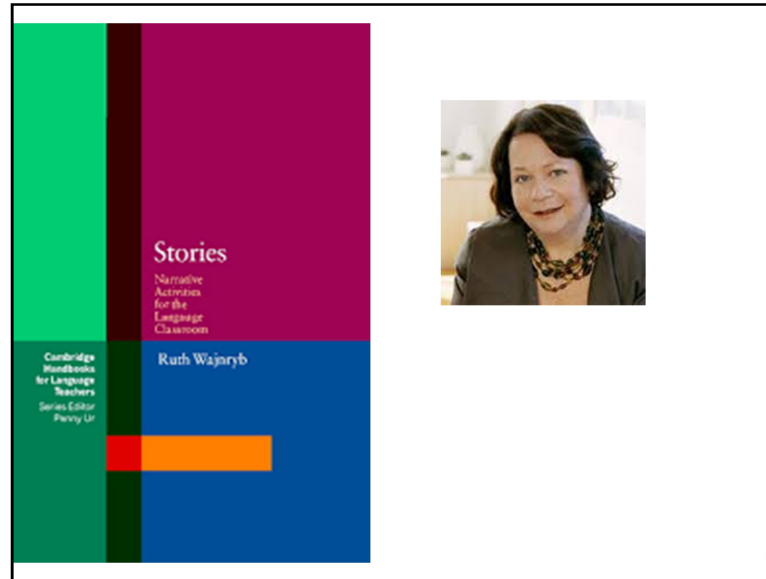
Opowiadanie wstępne pochodziło z książki „Caps for Sale” Esphyr Slobodkiny z jej ilustracjami.

Tłumaczenie własne.

Przykładowy sposób opowiedzenia po angielsku można znaleźć na <https://www.youtube.com/watch?v=INptSCKqdfg>

W mojej prezentacji chciałem zachęcić Państwa do stosowania technik i zasad storytellingu ponieważ korespondują one w sposób naturalny z wiedzą, umiejętnościami i postawami związanymi z zalecanymi elementami kompetencji językowej. Historie ilustrują różne sytuacje społeczne (występują tam bogacze i ludzie biedni) i kulturowe (same historie mogą pochodzić z różnych kultur). Jeśli te postaci wchodzi w interakcje, można zilustrować jak różnym językiem mówią. Dzięki historiom dajemy pretekst do interpretacji

Ruth Wajnryb obserwując swój przykładowy dzień stwierdziła, że w ciągu 12 godzin spotkała się z blisko 25 narracjami, po prostu rozmawiając z synem, sublokatorką, lekarzem córki, itp..

Większość pomysłów ćwiczeń klasowych pochodzi z tej książki.

Umiejętności kluczowe: językowe

ZAŁĄCZNIK do wniosku dotyczącego zalecenia Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie

- zdolności rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, ...) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych.
- świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języków. Istotna jest również znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków.
- Pozytywna postawa obejmuje świadomość różnorodności kulturowej, a także zainteresowanie różnymi językami i komunikacją międzykulturową oraz ciekawość ich.

Współcześnie uważa się, że język nie jest odtwórczy i jego użycie jest procesem twórczym. Uczeń czy student powinien być więc przygotowywany do autentycznej komunikacji, gdzie nie mówi się oderwanymi zdaniami, tylko tworzy się wypowiedzi.

Umiejętności kluczowe językowe, które mogą być z powodzeniem realizowane poprzez storytelling.

Historyjka na lekcji języka może grać różne role: nauczyciel może z jej pomocą wprowadzić nowy temat czy materiał. Historie mogą być też produktem pracy uczniów na lekcji, powstałym indywidualnie lub grupowo. Można pracować z prawdziwymi lub fikcyjnymi historiami, lub tworzyć hybrydy, gdzie autentyczne wydarzenie ma kreatywne zakończenie.

Lodołamacze

1. Opowiedz historię swojego imienia
2. Narysuj linie swojego życia i zaznacz wydarzenia kluczowe.
3. Zadaniem ucznia jest opowiedzieć 3 historie ze swojego życia: 2 prawdziwe i jedną nieprawdziwą, dobrze zamaskowaną jako autentyczną.
4. Przyjdź w T-shircie, z którym wiąże się jakaś historia

6

Przykłady stosowania są na kolejnych slajdach.

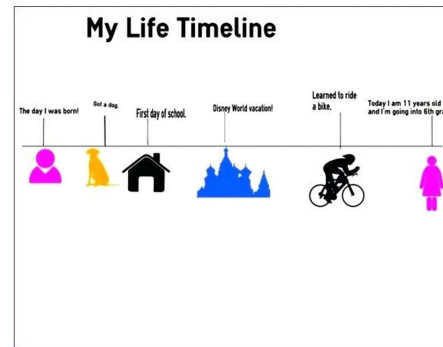
What is in your name?

- Kto ci je nadał i dlaczego?
- Za co je lubisz lub nie?
- Czy miałaś/-eś kiedyś przez nie kłopoty?
- Gdybyś miała/miał wybrać inne imię, jakie by one było?
- Czy masz przydomek? Skąd się wzięło?

7

Poznawanie członków nowej grupy: uczniowie, mając przed sobą karteczki z własnym imieniem, podchodzą do innych i podpytują o kwestie ze slajdu według zasady: nowa osoba, nowe pytanie.

Linia życia

8

Spotykając nowych ludzi musimy mieć jakiś punkt zaczepienia do rozmowy. Polecenie do tej aktywności brzmi: *Narysuj linię biograficzną i zaznacz wydarzenia kluczowe (ciekawe, radosne, szczególne).* (slajd). Uczniowie rozmawiają w 2-3 osobowych grupach, trzymając swoją ilustrację przed sobą. Inni zadają im pytania, o wydarzenia, które ich najbardziej zainteresują.

Rysunek wzięty z
<http://awesomefinds.co/autobiography-timeline-template/>

Przykłady ćwiczeń: naciągana historia

9

W konwersacji w klasie nie jest sztuką zmuszenie kogoś do mówienia, ale nakłonienie innych do słuchania. W tej technice zadaniem ucznia jest opowiedzieć 3 historie ze swojego życia: 2 prawdziwe i jedną nieprawdziwą, dobrze zamaskowaną jako autentyczną. Zadaniem innych jest zidentyfikować kłamstwo, co nie powinno być łatwe: te prawdziwe historie powinny być również nieprzeciętne.

Ludzie często dostają T-shirty w prezencie, z okazji uczestnictwa w wydarzeniu bądź sami sobie je kupują, bo identyfikują się z danym miejscem, wspomnieniem, lub przesłaniem.

Instrukcja ćwiczenia brzmi: *Przyjdź w T-shircie, z którym wiąże się jakaś historia, którą chcesz opowiedzieć. W klasie chodzą swobodnie mając na sobie wybrane koszulki i opowiadają o jakimś zdarzeniu, którego są chodzącą ilustracją.*

Przykłady ćwiczeń: morał / nauka

- -Cel uświęca środki.
- -Co cię nie zabije, to cię wzmocni.
- -Co dwie głowy, to nie jedna.
- -Co kraj, to obyczaj.
- -Co ma piernik do wiatraka?
- -Co się odwlecze to nie uciecze.
- -Co z oczu, to z serca
- -Co za dużo to niezdrowo

11

Struktura opowiadania jest etapowa: orientacja słuchacza w czasie i przestrzeni (Kto/gdzie i kiedy), komplikacja, rozwiązania kryzysu i morał. Tego oczekujemy po relacji, dowcipie, anegdocie, itp. Kie każdy uczący się języka to czuje.

Wspomniana Ruth Wajnryb w swojej książce podaje przykład ćwiczenia na powyższe, np. przygotowującego do podsumowania swojego opowiadania: Uczniowie w grupach wymyślają historie do podsuniętych im jednozdaniowych morałów-zakończeń: np. „Ściany mają uszy”, „Niedaleko pada jabłko od jabłoni”

Przykłady ćwiczeń: inny punkt widzenia

Większość opowiadających bez treningu nie wpada na pomysł, żeby swoją historię odpowiednio ubarwić, lub przyprawić. Tu ciekawą propozycją techniki może być zmiana punktu widzenia, która działa tak: Uczniowie w grupach wymyślają np. wersje Kopciuszka z punktu widzenia: Złych sióstr, Księcia, Matki chrzestnej. W przypadku historii *Caps for Sale* mogła to być opowieść małpy lub ... drzewa.

Ilustracja pochodzi z filmu Kopciuszek, Walt Disney Studios, 1950.

Przykłady ćwiczeń: naciągana historia

13

Techniką na rozwój wyobraźni jest ćwiczenie: 'naciągana historia'. Uczniowie w grupach wymyślają wersje do prawdziwej lub znanej historii zmieniając 2-3 nowe, niespodziewane, szczegóły.

Skandalinowo

14

Z kolei techniką integrującą powyższe umiejętności może być *Skandalinowo*. Pracując tą techniką uczniowie udają mieszkańców fikcyjnego miasta. Zadanie: opisz plotkę, związaną z innym mieszkańcem i podaj dalej jako wiadomość do przyjaciółki; nauczyciel, który gra rolę listonosza, doręcza listy po szybkim sprawdzeniu treści (na wszelki wypadek). Uczniowie relacjonują, co o nich się plotkuje.

Historię trzeba umiejętnie podać. Szukając w obrazów w Internecie znajdziemy przykłady stworzenia specjalnej atmosfery: moment storytellingu traktuje się jako szczególny: młodszych uczniów usadza się w specjalny sposób, nauczyciel pracuje z ilustracjami, pacynką, lub kartami obrazkowymi, które wyklada w trakcie opowiadania.

Niektórzy nauczyciele-opowiadacze mają do tego celu nawet specjalne ubiory. Na slajdzie przedstawiony jest Andrew Wright, autor książek dla nauczycieli, który na jednej z konferencji pokazywał stworzoną dla siebie kamizelkę opowiadacza -storyteller, pełną zaskakujących na kieszeni (np. w kształcie paszczy krokodyla), pełnych zaskakujących rzeczy (szmacianych pisklaków, krokodyla trzeba przecież nakarmić, czy pluszowych kotów, które w trakcie prezentacji 'rodzą' małe kotki). Do zobaczenia na <https://www.youtube.com/watch?v=CzcQ09EuovQ>

Językowiec opowiada: zasady

1. Spontanicznie ale po przećwiczeniu
2. Z kontaktem wzrokowym
3. Ze wsparciem rozumienia
4. Z elementami gry głosem
5. Włączając widownię

16

Zasady rozwinięte są na dalszych slajdach, które zostały zrobione na podstawie książki Mary Slattery i Jane Willis. English for Primary Teachers.

Szkielet tekstu ze zdaniem kluczowym

- ...kiedyś wędrowny handlarz.....niew torbie,
..... na głowie: **najpierw swoją, kraciatą czapkę,
kilka szarych, kilka brązowych, niebieskich, a na
samej górze czerwone czapki.**
- Maszerowałprościutko, aby.....wołał -
Czapki sprzedaję, po 50 centów!

17

Opowiadaj spontanicznie ale po przećwiczeniu!- zaleca się tu zredukowanie historii do formy szkieletu złożonego ze słów kluczy, gdzie trzeba się nauczyć na pamięć tylko zdań kluczowych lub powtarzalnych. Czytanie lub mówienie z pamięci nie wypada tak dobrze jak przygotowana lecz spontaniczna wypowiedź

Językowiec opowiada: zasady

Z kontaktem wzrokowym

1. Ze wsparciem rozumienia
2. Z elementami gry głosem
3. Włączając widownię

18

Zachowaj kontakt wzrokowy z widzami! - widzowie muszą widzieć, że opowiadanie skierowane jest do nich. W moim doświadczeniu, studenci pracując w grupach często zachowują się 'autystycznie': mówią i nie patrzą na nikogo albo tylko na 1 osobę; jest to niegrzeczne i nieefektywne. Przyszły nauczyciel musi z kolei musi obserwować widownię, żeby oceniać na bieżąco stopień zrozumienia.

Wspieraj zrozumienie: w języku obcym rzadko rozumiemy 100% dłuższej wypowiedzi: zawsze trzeba polegać na domyśle i jest to sytuacja normalna i dobra, o ile da się szansę uczącym się. Nauczyciel języka powinien słowo wspomagać gestami, obrazkami, lub przedmiotami. To co pokazujemy musi być jednoznaczne. Przesłane mi przez studentów wideo z opowiadaniem ukazywały różne stopnie nieporadności: brak ilustracji (handlarz patrzy w prawo, lewo, za i na, drzewo) lub wręcz sprzeczne komunikaty: handlarz potrząsa w tekście palcem; nie powinno się używać pięści. Na głowie ma swoją kraciatą czapkę; nie można ilustrować tego przy pomocy czapki w jednym kolorze, Na drzewie siedziały małpy; niektórzy studenci nagrywając ilustrację w domu w tym momencie wskazywali na swoją świnkę morską.

Graj głosem!- Uczeń tylko po intonacji może się zorientować, czy zadajemy pytanie czy rozkazujemy, czy mówimy o czymś pozytywnym czy wręcz przeciwnie. W historiach mamy czasem dialogi i trzeba jakoś zaznaczyć, że mówią 2 różne osoby

Włączanie widowni: pytania sprawdzające
i przewidywanie wydarzeń

- Obudził się wypoczęty. (Czy spał dobrze?) Po chwili sprawdził ręką, czy czapki są aby na miejscu, ale wyczuł tylko swoją, kraciastą czapkę. (Jakie czapki zniknęły?) Co jest!!?? Spojrzał w prawo - nie ma! (gdzie jeszcze spojrział?) Spojrzał w lewo - nie ma! (gdzie jeszcze spojrział?) Spojrzał za drzewo - nie ma!
- W końcu spojrział NA drzewo? I co zobaczył? (jak myślicie? Złodzieja?) Na każdej gałęzi siedziała małpa, a na głowie każdej małpki była szara, brązowa, niebieska lub czerwona czapka. (Co byście zrobili?)

19

Włączaj widownię! Potrzebne są przecież pytania sprawdzające i przewidywanie wydarzeń - antycypacja.

Bibliografia

- Mary Slattery and Jane Willis. English for Primary Teachers. OUP Oxford.
- Esphyr Slobodkina. Caps for Sale: A Tale of a Peddler, Some Monkeys and Their Monkey Business.
- Ruth Wajnryb. Stories: Narrative Activities for the Language Classroom. (Cambridge Handbooks for Language Teachers)

Dziękuję za uwagę

Krzysztof Strzemeski
e-meski@umk.pl

21

Warto uczyć uczniów storytellingu, abyśmy mieli w przyszłości dobrych pisarzy, scenarzystów, dziennikarzy, prezenterów, prawników, trenerów, szkoleniowców i nauczycieli, lub po prostu ludzi, którzy potrafią pięknie i spójnie się wypowiadać, kiedy mają słuchaczy w sytuacjach formalnych lub nieformalnych.